

Çeşitli Ağız Ülseratif Lezyonlarında Kullanılan Lactobacillus Acidophilus İhtiva eden İlaçlar

Dr. Mehmet ERCAN (*)

Son yıllarda çeşitli ağız ülseratif lezyonlarında Lactobacillus acidophilus ihtiva eden ilaçların tedavi edici etkisi araştırılmaya başlanmıştır ve oldukça da başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bu makede biz, çağımızda çeşitli streslerin çokluğu nedeniyle hemen hemen herkeste görülebilen aftöz stomatitis, akut herpetik gingivostomatitis ve herpes simplex lezyonlarının tedavisinde kullanılan ve halen ülkemizde bulunmayan Lactobacillus acidophilus ihtiva eden ilaçları Meslektaşlarımıza ve bunlardan sık sık müzdarip olan hastalarımıza tanıtmayı amaçladık.

Aftöz lezyonlara oral kavitede sıklıkla rastlanır. Aftlar ağzın her tarafında, çoğunlukla yanak mukozası, dilde ve dudak mukozasında görülür (2, 5, 9).

Aftlar muhtelif büyüklükte ve şiddette olabilir ve değişik zamanlarda iyileşebilirler. Lezyonlar bir yanma duygusuyla başlar. Lezyonlar sarımsı beyaz, etrafı kırmızı bir çizgi ile çevrili veziküllerdir. Veziküller bir müddet sonra patlar ve içinden fibrinli bir eksuda

(*) İ. Ü. Dişhekimliği Fakültesi Ağız Hastalıkları Kürsüsü Araştırma Görevlisi.

akar ve üzerinde psödomembran oluşur. Hastalarda bazen yüksek ateş, baş ağrısı, hipersalivasyon ve gastro-intestinal şikâyetler olabilir. Aftlar 10 günde iyileşebildiği gibi daha fazla da sürebilir, residivler daima görülebilir. Aftlar büyüklüklerine göre minor ve majör olarak isimlendirmekle beraber üç ana grupta toplanabilir (2, 5, 6, 9).

Aftların etiyolojileri hakkında çeşitli fikirler öne sürülmektedir. Basit bir travma, kadınlarda aybaşı, mental streslerin sıklığı, bakteri ve virüs gibi pek çok nedenler aftın oluşmasına sebep olabilir. Bu nedenlerin dışında ağız hijyeni bozukluğu, tartrlar, tütün, sindirim sistemi hastalıkları, genetik faktörler, hormonal değişiklikler, vitamin noksanlıkları, beslenme bozuklukları sayılabilir (2, 6, 9).

Oral kavitede sıklıkla görülen ve herpes simplex virüsünün sebep olduğu ağız lezyonlarına, herpetik aftöz stomatitis adı verilmektedir.

Akut herpetik gingivostomatitis virüsün insandan insana direkt temas veya muhtemelen damlacıkların hava ile taşınarak bulaştığı bir hastalıktır (12). Önceden infekte olmuş erişkinler infeksiyonun önemli bir kaynağıdır (4). Hastalığın gelişmesiyle ilgili bir çok fikirler ileri sürülmüştür. Gastro-intestinal bozukluklar, akut infeksiyonlar, asabi gerginlikler ve lokal diş müdahaleleri gibi (2, 5, 6, 9).

Ayrıca konağın direnci; güneş yanığı, ateş, kadınlarda aybaşı, allerji, heyecan gibi yerel ya da sistemik sebeplerle azaldığında herpes simplex ortaya çıkabilir (14). Hasta primer infeksiyondan kurtulduğu halde virüs, vücutta faaliyet göstermeden barınabilir (4, 6, 12).

Herpes simplex lezyonları genellikle yanak, dil, dudak, dişeti, ve orofarinkste bulunur. Klinik olarak primer ve sekonder lezyonlar aynı görünümündedir. Lezyonlar küçük veziküller halindedirler, genellikle ilk 24 saatte patlarlar. Hastalık veziküller içindeki sıvı muhtevası ile yayılır. Patladıktan sonra lezyonlar eritematöz, gayrimuntazam beyaz veya sarı ülserler olarak görülür, sekonder bakteri infeksiyonuna hazır haldedir. Ayrıca submaksiller bilateral akut lenfadenopati mevcuttur. Yüksek ateş, boğaz ağrısı, nezle, kusma, faranjit ve güçlüklerle yeme gibi subjektif şikâyetler ortaya çıkabilir. Gingiva ödematöz ve dokununca ağrılıdır. Marjinal gingiva alev kırmızısı rengine ve çok kolay kanar, zamanla hiperemik halden hipertrofik hale geçebilir. Beslenme süt çocuklarında problem olacağından dehidratasyon görülebilir (1, 2, 4, 5, 6, 12, 14).

Herpetik lezyonlar genellikle 7-21 gün kalabilir, iz bırakmadan iyileşirler (1, 2, 4, 5, 6, 12, 14). Vezikülden önceki 24-48 saatte lezyonun çıkacağı yerde tuhaf bir aşırı duyarlılık (hiperestezi) ve yanma duygusu vardır (14).

Aftöz ve aftöz lezyonlara benzeyen ağız hastalıkları sebeplerinin kesin olarak bilinmemesi tedavilerini zorlaştırmaktadır.

1958 de Truelove Klortetrasiklinin iyileşmeyi hızlandırdığını (16), 1964 de Kutscher kortikosteroidlerin etkili olduğunu (11), 1973 de Walker etiyolojilerini B₁₂ vitamini noksanlığına bağladığı hastalarda, B₁₂ fayda sağladığını (17) ileri sürmüşlerdir. Ayrıca akupunktür uygulamasında etkili olduğu saptanmıştır (7, 10).

Bu tedavilerin dışında klordetil, gümüşnitrat gibi maddelerle aftöz lezyonların kotarizasyonu, antibiotikler, gamma globulin, steroidler, aşilar, enzimler, topikal anestezipler, protamin-pentoteik, asid, antihistaminikler, H₂O₂, % 2 lik jansiyon moru, idoxuridine (IUDR), cytosine arabinoside (Ara-C), adenine arabinoside (Ara-A), dimetilsulfoxide (DMSO) gibi ilaçlar kullanılmıştır (1, 2, 4, 6, 9, 12, 13, 14).

Son yıllarda yapılan araştırmalarda ise, Lactobacillus acidophilus ihtiva eden preparatlar kullanılmış ve bunların fayda sağladığı ileri sürülmüştür.

1961 de Abbott, herpetik ve aftöz stomatitlerin tedavisinde Lactobacillus acidophilus ve Lactobacillus bulgaricus karışımından ibaret olan «Lactinex» granüllerini kullandığını ve etkili olduğunu ileri sürmüştür (1).

1963 de Scoot aftöz stomatitis, chelitis ve herpetik gingivostomatitlerin tedavisinde Lactobacillus acidophilus kapsüllerini günde 4x2 şeklinde kulalmış ve % 84 başarı elde etmiştir. Az istisnalarla ağrının 24 saatte azaldığını ve yemek yemedeki güçlüğü ortadan kalkarak beslenmenin sağlandığını söylemiştir (15).

1964 de Lichtenstein ve arkadaşları primer herpetik gingivostomatitleri Lactobacillus acidophilus ile tedavi ettiğini ve 11 hastanın 72 saatte iyileştiğini iddia etmiştir (12).

1970 de Gertenrich ve Hard aftöz stomatiti olan 80 geri zekalı çocukta Lactobacillus acidophilus kausüleriyle çalışmış ve pek fazla bir değişiklik olmadığını belirtmiştir (8).

Bir grup araştırmacının yapmış olduğu araştırmada ise her çeşit

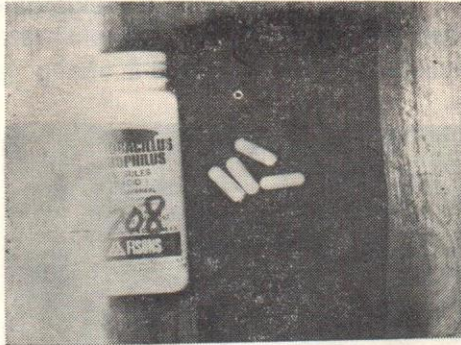
herpetik ve aftöz lezyonların *Lactobacillus acidophilus* ihtiva eden ilaçlarla kesinlikle tedavi edilebileceği ileri sürülmüştür (3).

1978 de bizim yapmış olduğumuz bir araştırmada «Bacid» isimli ilaç kullanılmıştır. 40 recurrent aftöz stomatiti olan hastaların yarısına ilaç, yarısına da plasebo verilmiştir. Aynı uygulama herpes labialisli başlangıç durumunda 20 hastaya yapılmıştır. Aftlı hastalarda % 80, herpes labialisli hastalarda da % 90 başarı elde edilmiştir (6).

Ağzın aftöz ülseratif lezyonları üzerine *Lactobacillus acidophilus*'un nasıl tesir ettiği hakkında kesin bir yargıya varılamamış olmasına rağmen, canlı *Lactobacillus acidophilus* suşları ihtiva eden ilaçların barsak ve ağız florasına müspet yönde etki ederek, etkili ajanların veya virüslerin metabolik ihtiyaçları için lüzumlu olan ortamı önlediği ve böylece bunların non-patojen halde kalmalarını temin etmesiyle tedavi etkisini sürdürdüğü ileri sürülmektedir (1, 3, 6, 8, 12, 15).

LACTOBACILLUS ACIDOPHILUS «Bacid» :

A. B. D. Fissions firmasının geliştirdiği antidiyeratik bir ilaçtır. İlaç 100 kapsüllük kutularda ve turuncu renkli kapsüller halindedir. Kapsüller 500 mgr. ağırlığındadır ve içerisinde insan barsağından elde edilmiş canlı *Lactobacillus acidophilus* suşlarının 10 mgr. Sodium carboxy-methylcellulose bazındaki karışımı bulunmaktadır (Resim : 1).

Resim : 1 — Bacid

LACTINEX GRANULES :

Amerikan Hynson, Westcott and Dunning Firması tarafından

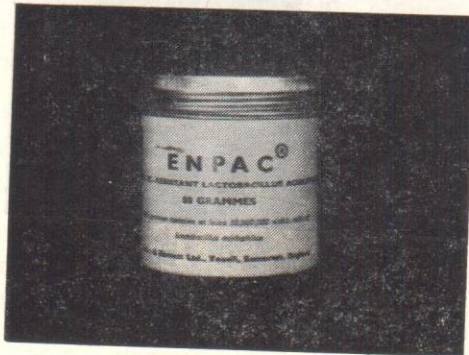
imal edilmiştir. Normal barsak florasını restore etmek, diyare ve ateş vezikülü rahatsızlığını gidermek için Lactobacillus acidophilus ve Lactobacillus bulgaricus granülleri ihtiva eden bir ilâçtır. 1 gr. lık 12 paket halinde olup günde 3 defa 1 paket sütte alınıyor (Resim : 2).

Resim : 2 — Lactinex

ENPAC :

İngiliz Aplin and Barret şirketinin geliştirmiş olduğu antibiotiğe dirençli Lactobacillus acidophilus ihtiva eden 60 gr. lık kutularda granül halinde bir ilâçtır. Her gramında en az 10 Milyon canlı suş ihtiva etmektedir. Çocuk ve yetişkinlerde günde 3 gr. (Bir çay kaşığı dolusu) ilâç 4 defada verilmelidir. Bebeklerde ise doz yarıya indirilir (Resim : 3).

Resim : 3 — Enpac

FLAR :

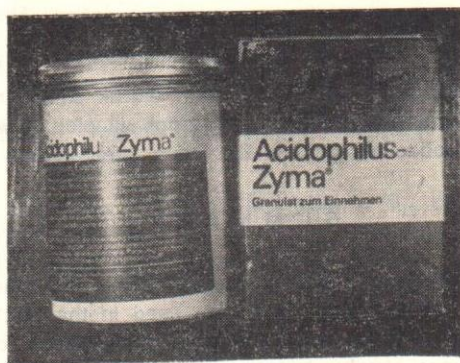
İngiliz Consolidated Chemicals şirketinin karaciğer vitamin hapı olarak piyasaya sürdüğü 10 kapsüllük kutulardadır. Kapsüllerin içinde 5 milyon Streptococcus lactis ve Lactobacillus thermophilus vardır ve bunlar bilinen antibiotik ve sulfamit ilaçlara dirençlidir. Kapsüller ayrıca çeşitli vitaminler -bilhassa B kompleks- ihtiva etmektedir (Resim : 4).

Resim : 4 — Flar

ACIDOPHILUS-ZYMA :

Batı Almanyada bir ilaç firması tarafından süt asidi basili ürünlerinden elde edilmiş ve 200 ile 40 gr. lık kutularda granül halinde geliştirilmiştir. 1 gr. granül 905 mgr. süt acidophilus'u ihtiva etmektedir. Sindirim sistem bozukluklarının ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan rahatsızlıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Erişkin ve çocuklarda dozaj: günde 3-6 çay kaşığı olarak sütle alınır (Resim : 5).

Resim : 5 — Acidophilus Zyma

HELOBAKTİL :

Batı Alman Helopharm W. Petrik and Co. Firması tarafından 100 drajelik kutular halinde piyasaya çıkarılmıştır. Barsak florasını tekrar canlandırmak ve barsak fonksiyonunu normalleştirmek için kullanılmaktadır. Her bir draje 150 mgr. 3 milyon süt asidi bakterilerinin premetabolizma ürünleri olan toz halinde Acidophilus, 130 mgr. Ca laktat, 50 mgr. orat asitleri, 40 mgr. limon asitleri ihtiva etmektedir. Yemeklerden sonra ılık su ile günde 3X1, okul çocuklarında 2X1 ve küçük çocuklarda 1-2 draje yemeklere ufalanarak verilmektedir (Resim : 6).

Lactobacillus acidophilus ihtiva eden bütün ilaçlar buzdolabında (2-4 C de) saklanmalıdır.

Resim : 6 — Helobaktil

Ö Z E T

Biz bu makalede; ağzın ülseratif lezyonları olarak bilinen recurrent aftöz stomatitis, akut herpetik gingivostomatitis ve herpes simplex lezyonlarının tedavisinde kullanılan ve Lactobacillus acidophilus ihtiva eden ilaçları tanıtmaya çalıştık.

S U M M A R Y

In the present article, we have presented some medicines, contained Lactobacillus acidophilus. These medicines were used in the treatment of ulcerative lesions in the mouth, such as recurrent aphtous stomatitis, acute herpetic gingivostomatitis and herpes simplex lesions.

L İ T E R A T Ü R :

- 1 — **Abbott, P. L.** : Viable of *Lactobacillus acidophilus* and *bulgaricus* in treatment of perpeitic and aphtous stomatitis, *J. Oral Surg.* 19: 310, 1961.
- 2 — **Aközsoy, F., Konukman, E.** : Ağız hastalıkları, I. cild, *Yelken Matb.*, İstanbul, 1972.
- 3 — **Bacid, Lactinex, Yogurt** : *Med. Lett. Drugs Ther.* 14 (16): 59, 1972.
- 4 — **Burnett, G. W. and Scherp, H. W.** : *Oral Microbiology and Infections Disease*, Third edition, 283, 352, 527, 1972.
- 5 — **Dolby, A. E.** : *Oral Mucosa in Health and Disease*, 393, 427, 1975.
- 6 — **Ercan, M.** : Ağız hastalıklarının tedavisinde *Lactobacillus acidophilus*'ların rolü, *Doktora Tezi, İ. Ü. Dişhek. Fak., İst., Fatih Yayınevi Matb.* 1978.
- 7 — **Geikin, M. K.** : Acupuncture in treatment of periodontitis and stomatitis *Stomatologia (Moskova)*. 47: 25, 1971.
- 8 — **Gertenrich, R. L. and Hard, R. W.** : Treatment of oral ulcerations with *Bacid (Lactobacillus acidophilus)*, *Oral Surg., Oral Med. and Oral Path.*, volume 30, number 2, 196, 1970.
- 9 — **Konukman, E.** : Ağız Hastalıkları, II. cild, Tan ofset, İst., 1972.
- 10 — **Konukman, E.; Erdoğan, O.** : Dişhekimliğinde akupunktür. *İ. Ü. Dişhek. Fak. Derg.*, 18: 2, 142, 1974.
- 11 — **Kutscher, A. H., Zegarelli, E. V. and Hyman, G. A.** : *Pharmacot?herapeutics of oral disease*. Mc. Graw?Hill, London, 1964.
- 12 — **Lichtenstein, J., Kopp, W. K. and Hirsch, N.** : The Therapeutic value of *Lactobacillus acidophilus* in Acute Herpetic gingivostomatitis. *J. Oral Ther.*, 1: 308, 1964.
- 13 — **Lynch, M. A.** : *Burket's Oral Medicine*. 7th edition J. B. Lippincott Comp., 33, 47, 1977.
- 14 — **Noite, W. A.** : Ağız Mikrobiyolojisi. Anđ. O.'nün çevirisi, *Gençlik Basımevi, İstanbul*, 1977.
- 15 — **Scot, P. H.** : Preliminary Report on *Lactobacillus Acidophilus* and Its Therapeutic Application for Oral Lesions. *New York Dent.*, J. 29: 19, 1963.
- 16 — **Truelove, S. C.** : Treatment of aphtous ulceration of the mouth. *Brith., M. J.*, 1: 603, 1959.
- 17 — **Walker, J.** : Aphtous ulceration and vitamin B₁₂ deficiency. *Brit. Dent. J.* 11: 165, 1973.